

אמריקאי במוסקבה

כיצד אוהבות הרוסיות? מהי דמותו של הדור הצעיר בארצות הברית ובברית המועצות? מה קורה כאשר בן מיליונרים אמריקאי מסתבך במוסקבה בפרשת אהבה וריגול?

את כל זה תמצאו בספר "אמריקאי במוסקבה", שהופיע השבוע בסדרת "יהודית 58".

המחיר, בכל הקוסקים: 150 פרוטות.

ספרים

מקור

ציובט במדבר

הזרעים במדבר (בני מוטילוב, ספר רית פועלים; 103 עמודים; ציורים מאת שמואל כץ) הוא קובץ סיפורי זכרונות, בנוסח סיפורי הציובאט, המבוססים הפעם על יסוד מציאותי. הבסיס: החגיה בוגי, אחד מראשוני קיבוץ נירים בגבול רצועת עזה, ומי שהיה בתקופת כיבוש הרצועה מושלה הצבאי של רפיח בדרגת סרן.

לא יומרות, בלשון קלה ושוטפת, בתי אורים ציוריים המתובלים פה ושם במוסר השכל ציוני, מספר בוגי, הוא החגיה בוגי כפי שהיה מוכר בפי בידואי הסביבה, את סיפורו של ישוב ספר מאז הקמתו, נקודות ראות אישית פרטית שלו. נקודת הראות של בוגי: שומר שדות ואדם שטיפח את יחסי השכנות עם שכניה הערביים של נירים.

ביום הקמתה של נירים, מספר בוגי, אחרי שהוקמו כבר שלושה צריפים וטאנק המים עמד על מכונה, והחברים היו עסוקים במי תחת גדר-התיל, הופיעו במקום משוריינים בריטיים שבאו למנוע את הקמת הנקודה שהוקמה באזור אשר חוקי הספר הלבן אסרו את ההתיישבות בו. אחרי שהחברים הצליחו לטלס את הבריטים בתירוצים שר-הופיעה שיירת מכונות אורחיות, מתוך כה קפץ יהודי גוף שדיבר במבטא אמריקאי, וביקש גם הוא לפרק את הנקודה, כדי ל-הקימה מחדש.

התברר שהיה זה אדם בשם לוי אברמוביץ שבא מצויד במכתב מהסוכנות שציון, כי הוא מסרטי סרט והוא זקוק לצריפי ההסרטה לצילום של הקמת ישוב. מכיון שאיחר ל-הגיע להקמת נירים, היה מוכן לשלם את כל ההוצאות כדי שפירקו את המכונות ויקימו מחדש לצריפי הצילום. הצריפים מורק והגדר קופלה, כשהברי הקיבוץ מילאו תפקיד של סטאטיסטים בסרט. רק באמריקה התברר למר אברמוביץ זה, שהסרט שצילם נשרף כולו, והוא צילם את הקמת נירים לפי דגם שנבנה באולפן.

ממום במאהל בראי. סיפור אחר של בני הוא מתקופת היותו מושלה של רפיח. בני הובא למקום כדי להחליף את המושל, שבתקופת כהונתו פרצו בעיר מהרי מות הדמים בהן נהרגו עשרות פליטים. באחד הימים, מספר בוגי, נכנס למשרד ערבי לבוש מחלצות שהכפיה מכסה את מרבית פניו. "כבוד המושל" פנה אליו, "תביעת חוב לי אליך". "אל מי ועל מה?" שאלתיו. "תביעת החוב היא על 3500 ל"י כבוד ה-מושל ובעל החוב — אתה!"

כשהוריד הערבי את כפיתו הכירו בני כחמד אברעדרה, המכריח המפורסם. הפגישה האחרונה ביניהם נערכה בתחילת מלחמת העצמאות, כאשר בנירים הבחינו במטוס ש-נחת במאהל הברזאים שממזרח לנירים. כש-הגיעו אנשי נירים למאהל גילו בו מטוס חד-מנועי מוכסף, עם מושבים רפודי אדום. כשנתפס הטייס התברר כי היה זה מצרי שנחת במקום כדי להביא לחמד אברעדרה 110 חפיות אוסיום. אחרי תשע שנים בא חמדה לתבוע את דמי-האוסיום, שוכנע לבי סוף להסתפק בספלקפה.

אגב, אותו מטוס נלקח בשבי, הובא ל-קיבוץ צאלים. הטייסים העבריים שהוזמנו להטיסו לנפים הארץ, סירבו לעלות עליו מאחר שנחת חנית-אונס ולא נבדק. רק אחרי שהמגיד חיים (כדוני) ברלב, כיום מפקד גייסות השריון, עלה למטוס ואיים להטיסו במו ידיו, נטלו אותו הטייסים ו-הצילוהו מהבריטים שחיפשו אחריו.

סינור לילדי תנובה

אתם נוער אתם?! (יוסי גמזו, הוצאת מסדה, 106 עמודים. ציורים מאת שמואל כץ) שאל השומר החתיק אברהם שפירא, לפי האגדה, בכנס נוער מלבסי, ונתן את התשובה בו במקום: אתם... (מלה ש-מתחרזת עם ברה). להגנה על הנוער ה-ישראלי, נועק בספר זה יוסי גמזו, 21, בנו לילד פארי של המבקר חיים גמזו, חניך קיבוץ השומר הצעיר מעברות, המפרסם מזה שלושה חודשים פזמונים בסגנון אלטר-מני בעל המשמר.

יוסי אינו מתכחש להשפעות הרבות על הפזמונים ללא מנגינה שלו, הגדושים מילים לועזיות ואידישיות (היא נשקפת מכל פיסת לטר / המפגש בדוד או ב"פטר"), מילות סלנג עברי וצירופי מילים ("פילוסופ" יה לבליסופיה, פספוסיה בלי פיוטי). כל

אלה, לדבריו, הם אמצעים לקירוב שירתו פזמוניו לשפה היומיומית.

בפזמוניו חסרי המשקל הקבוע, גוגע יוסי כמעט בכל צדדי החיים של הנוער הישראלי, על החיובי והשלילי שבהם ממלכת היופי, קרן שנורמן, ועד לתחרויות קיצרונות ו-התודעה היעודית. זוהי סנווריה כו על קרונות הרכבת שזוו על המסילה, לא הכ-חישו זאת, אולם הצביעו על הקטרים ש-גרמו לתזווה ראשונה. סניגוריה שיוסי מצ-ליח לתמצתה בקטע אחד: "אנחנו צמתנו על לבן של תנובה / ולא על פלמח ו-איזון בטון / ... לגנת שלנו קראו דודה חנה / וממנה שמענו ספור, לא ציו-באט / ... ואנחנו בכלל לא פוצצנו שום גשר / ובכלל לא הרחנו ריחות סכנה / למש... מה לעשות? — כשרצינו לגשת / כבר היתה המדינה מוכנה".

תרגום

דוגמה לשגשג

אש בעמקים (שוהי אוזקה, הוצאת עם עובד, הספריה לעם, 186 עמודים) מבצירים לוחמי המחתרת הפיליפינאים, כדי להקשות על נסיגתם של חיילי הקיסר היאפני, לאחר התמוטטותה של חזית האוקיינוס השקט בי-מלחמת העולם השנייה. אולם נושא ספרי-של טוראי ראשון אוזקה, פרופיסור לצר-פתית באוניברסיטה של טוקיו, אינו דחקא האש שבצרב, או מלחמת ההתאבדות של חבריו. הוא עוסק, מאותו צד של המתרס, במלחמתו של האדם עם עצמו בעיצומה של המלחמה.

לפרופיסור האינטלקטואלי יש הרבה מה לומר, אולם כרגיל במקרים אלה, עושה הסר-ראי הראשון את הכל כדי להפריע לו. אוד-קה הפרופיסור יודע כי המלחמה היא דבר רע, אין הוא יכול להסביר בשום פנים ואופן כיצד הוא עצמו נקלע לתוכה. יש לו תרוץ: גיוס כללי. אולם כשהוא מגיע לקרב-מגע יחיד עם עצמו, חסר כל פיקוח של הרסיר, אין הוא טוב יותר מחבריו: הוא רוצח בדם קר אשה פיליפינית שצרי-חותרה אינו לפי אונג, אוכל בשר-קופים מעושן, המתגלה מאוחר יותר כבשר אדם.

למזל של אוזקה ולמזלם של הקוראים יכול הוא לתרץ אף התנהגות זו: טרוף דעת. טרוף דעת זה, כשהוא כתוב בפרוזה יבשה אך מהממת, הוא החלק החזק ביותר בספרו של הפרופיסור שאיבד את שפיונו. כי מה שמתרחש למעשה בקטע זה הוא דוגמה אישית לטרוף הכללי של האנושות בשנים 1939—1945.

תרכובת של דת. לאחר שמתגלה אצ-לו שחפת פתחה מגורש אוזקה מיחידתו הקרבית, נשלח לבית-חולים של שדה תוך ידיעה ברורה שיגורש גם משם. הסיבה: כיתורם של הכוחות היאפנים עליידי האמ-ריקאים, הותיר את הראשונים ללא מזון, הפך את הפיות המיותרים של החולים וה-פצועים למעמסה כבדה על הנוצרים. הפת-רון: גרוש הפיות המיותרים באוימירובה, אוזקה מוצא את עצמו תועה בערבה הבר-ערת. לאחר שהוא שודד איכר פיליפיני ורר-צח אשה, הוא מצטרף למצעד הנורא של החיילים הרעבים, המנסים לפרוץ לעצמם מ-צא בטבעת הכיתור האמריקאית. כאן הוא מאבד את צלילות דעתו, מנסה להתוך מגחיות חבריו את בשר עכוניהם הרך, אינו מצליח לעשות זאת בגלל אפיסת כוחות. באחד השלבים של מצעד-הגסיסה הוא מגלה דת חדשה, המורכבת בצורה מוזרה מתורתו של הנוצרי ומהתורות הבודהיסטיות המרח-סות עדיין בשולי הכרתו של איש המדע שהתפקד. הוא יודע כי נפילתו בשבי האמ-ריקאים פרושה עבורו הצלה, אולם מאותם הטעמים שלא הניחו לו להתנגד לגיוסו למלחמה, אין הוא יכול להכריח עצמו להת-מטר. רק כשהוא כורע באפיסת כוחות, לא-חר שהרג בירית רובהו את חברו שאמר לאכלו חי, ניצל, נתפס עליידי האמרי-קאים שמספלים במחלתו, שולחים אותו עם סיום המלחמה ליאפן, בריא בגופו ומוכה בנפשו.

בניגוד לסופרי המלחמה האמריקאים, ש-ראו את הוועה של אוזקה מצידו השני של המתרס, רכובים על גיפים מצויידים יפה, ספרו של הפרופיסור היאפני הוא מ-מך אנושי מועזע, אולי זו היא הסיבה ש-הניעה את הסופר לדרוש כי תרגום הספר ייעשה מיאפנית ולא מאנגלית, כפי שאמנם נעשה. הלוחם שאיבד את שפיותו דעתו מרעב לא יכול לאמין כי המנצחים האמרי-קאים השבעים הטיבו להבינו.

התערוכה החקלאית

ראשון לציון, צומת בית דגן
אפריל - מאי 1959

התנועה החקלאית